

ISTINA SLOVA

Dočekivali smo je još pre nego što je postala nobelovka i bukerovka. Otvorila je 58. međunarodni sajam knjiga u Beogradu, učestvovala na sedmom Prosefestu u Novom Sadu, inicirala sezonu autorskih susreta putem video-linka dok to još nije postala pandemijska norma. Novosadski gimnazijalci pratili su je do Beograda da bi nastavili da je slušaju u Domu kulture Palilula. Beogradski srednjoškolci danas pišu maturske radove o njenim knjigama. Jedna njena priča dala je predložak pozorišnoj predstavi (*Akvarijum* u režiji Olge Savić), jedna druga muzičkom delu (*Bardo. Vertep* Ivana Čkonjevića). Književni blogeri i čitalački klubovi na društvenim mrežama publikuju oglede o njenim knjigama, a istinski posvećenici literature (i sami autori), neumorno ispisuju vlastite osvrte na njeno delo i ustanovljuju „dnevnu dozu Olge Tokarčuk“ (Jadranka Milenković).

Iako nikad nije upadljivo prednjačila među kod nas prevedenim poljskim piscima, odavno je stekla armiju svojih poklonika. Sav taj odjek Olginog stvaralaštva dolazi od značajnog i nepatvorenog čitalačkog korpusa, daleko od svake trgovine uticajem kojeg danas ni književnost nije pošteđena, i taj korpus ne čine „ljudi centra“, eminentni kružoci teoretičara, kritičara i publicista. A to je oduvek i želela – da bude „eks-centrična“, prepoznata i čitana daleko od salona.

To nas svejedno ne razrešava obaveze da nadomestimo deficit prednobelovske pažnje. Izuzimajući rane tekstove Petra Arbutine, Dušice Potić i Ljiljane Šop, kao i „prebukerovske“ tekstove Miljenka Jergovića – taj period generalno karakteriše oskudna pozornost, što smo želeli da nadoknadimo zbornikom izabranih tekstova – intervjuima, esejima i zapisima s njenih mnogobrojnih nastupa, te manifestima njenog aktivizma pod simboličnim nazivom „Institut za istraživanje budućnosti“.

Remek-delo nije dovoljno samo voleti, nego ga i poštovati. Neka ovaj izbor bude znak poštovanja i zahvalnosti Olgi Tokarčuk zato što nas predano podseća na to da je istorija najsvečanija laž, da književnost najefikasnije kondicionira ljudski duh, da u plavoj varnici iz izmrvljene kocke šećera čuču skriveni dinamizam, da se zapovest o rađanju i množenju proteže na minerale i sve živo u prirodi, da je nauka samo jedna istina, daleka od jednostavnog, i da onaj ko se jednom sretne s istinom slova nikad više ne pada ispod njenog nivoa.

Jer Olga to zaslužuje.